

„A face” ca patologie (auto-)exploatativă

C. Ganait

2018

În general, când e vorba despre "muncă" (anume, acțiunea de a produce ceva din pură plăcere sau obligație, pentru sine și cei apropiați, sau pentru alții, adică muncă alienantă), există un soi de Internațională a Acceptării, că fără a munci nu există, sau nu există ceea ce se poate percepe în jurul tău sau al altora – societatea, civilizația, orașul, clădirea etc. Și foarte mulți dintre noi, sau cei cu care interacționăm zi de zi, nu pot concepe o lume fără muncă. "Muncitori din toate țările, relaxați-vă!" este doar un slogan căruia mulți dintre noi nu-i vedem decât înțelesul de suprafață și ne limităm la a vedea relaxarea drept o contrapondere la munca fizică, laborioasă.

Și acest lucru este just și drept, căci fără a pune umărul și a contribui nu există acele facilități care-ți permit spălarea și hrănirea umărului ulterior murdar și înfometat din cauza muncii depuse. Chiar și într-o lume utopică, în care toți și toate am trăi bine, cu un acoperiș deasupra capului, mâncare cât ne pofteste gura, odihnă care să ne tihnească cu adevărat și alte chestiuni care țin de reproducerea forței de muncă, chiar și acolo există "muncă" – adevărat, cât se poate de puțin exploatare, *time consuming*, monotonă, etc.

Iar acest fapt nu-l neg, căci nu despre asta doresc să vorbesc. Ci, de fapt, despre cum am ajuns cu toții, mici și mari, după mii și mii de ani de civilizație orientată spre producție, la patologie a lui "a face" și cum această patologie merge mână în mână cu frica noastră de liniște temporală (moment de introspecție?). De fapt, ce înțeleg eu prin sloganul mai sus amintit?

Scurtă poveste

Vii de la munca pe care ți-e imposibil să n-o faci, căci este nevoie să ai acces direct și lunar la acel salariu pe care-l vei împărți între cei care dețin locuința în care trăiești, transportul public, gazul, apa potabilă, hrana pe care o consumi, hainele pe care trebuie să le porți pentru diverse ocazii de muncă sau de plăcere etc. Și, după ce te-ai curățat de mizeria muncii, te-ai hrănit, ai ordonat lucrurile din locuință, ai mângâiat pisica, ai mai făcut niște cumpărături, te trezești că, iată, mai ai o oră, două sau trei *cu adevărat libere*, în care ai putea face orice – zice-se – și îți spui că e momentul oportun să te uiți la televizor sau la un serial. Dar, se face ca prin minune că, după două ore ceva te zgârie în spatele creierului, și o stare de ne folosință crește simțind până în punctul unei mici zvâcneli, a unui fluture în stomac. La naiba! Nu faci nimica! Cum de-ți permiți? Așa că speli alea câteva vase de ți-au mai rămas în chiuvetă – da, alea, de ai zis că le speli mâine.

Ahh, în sfârșit e weekend-ul. Ai putea face așa de multe, dar numai după ce termini ce ai de făcut, ca nevoie imediată a reproducerii forței de muncă proprii sau a familiei: curățenia și imaginea ta fizică (*you gotta treat yourself*), curățenia locuinței, o tură de cumpărături mai serioase, o plimbare cu câinele sau prietenii tăi etc. Și iarăși te trezești în stânjenitoarea situație de a avea câteva ore la dispoziție, care ar putea fi orele *tale*, dar tu alegi să spui că te plictisești, și cauți să faci ceva – cum altfel decât productiv! Chiar și dacă te uiți la un serial ore în șir, fapt care ar putea fi considerat "pierdere de vreme", tot de sfera productivității discutăm, căci este fix în opoziția ei!

Și când ai concediu (adică o înșiruire de zile libere de la locul de muncă) tot ai o tendință puternică de a fi productiv, într-un fel sau altul. Ți-ai permis să ieși din orașul tău și să mergi la munte, la mare sau în străinătate unde automat, dar automat trebuie să-ți programezi timpul în așa fel încât să fie cât mai *cost efficient*, iar tu să ai numai *win* de pe urma acelor zile. Cauți să vizitezi fiecare copac, pește sau clădire interesantă care-ți este în raza de mișcare, cauți să pipăi, să citești fiecare pamflet, să încerci să vorbești limba păsărilor, a rechinilor sau a străinilor. Te îmbraci în scorbură sau îți pui branhiile sau o pălărie amuzantă pe cap, în orice caz, acel timp pe care-l consideri "liber" este supus unui număr imens de strategii și logici economice de productivitate. Și de aia când ajungi acasă ești mai obosit decât atunci când ai plecat, pentru că ce ai făcut tu e o treabă cât câteva departamente de la locul tău de muncă. Da, poți fi și propriul tău șef, dar oare ai putea cu adevărat să stai câteva ore pe o piatră, pe plajă sau pe o bancă fără să faci nimic și doar să te uiți la ce e în jurul tău, și să mergi după chef, unde ai chef?

Gata!

Nu știu dacă aș fi prost dacă aș zice că mai toată viața noastră este înconjurată de această dihotomie producție-antiproducție, iar modul logic prin care se împarte timpul individual este între alții și nu-alții, dar foarte rar cu adevărat există un timp "pentru mine".

De ce? De ce și atunci când am putea avea măcar 10 minute pentru noi, noi alegem să facem altceva decât să ne punem ideile în cap și să ne dăm seama cum este, mai exact, viața noastră? Și nu, nu să-ți faci program sau o listă, ci pur și simplu să stai. Unde ne situăm în toată structura asta complexă a socio-economiei în care locuim, cum o mai ducem mental... am reușit să trecem peste anumite dureri și frustrări și traume din trecut, sau doar le-am acoperit cu beteală frumoasă? Dar, de fapt, de ce să-ți rezolvi propriile probleme, când oricum locul tău de muncă și structura socio-economică din jurul tău nu caută decât un om funcțional în cadrul modurilor de producție de marfă și imagini, iar majoritatea oamenilor din jurul tău caută să le fii "profitabil" emoțional, informațional și ca activități – așa cum și tu faci cu siguranță la rându-ți cu ei.

E frumos să ne imaginăm o lume în care totul e bine, o utopie, și să o gândim de pe acum ca să și fie posibilă, dar, la naiba!, cum am putea găsi posibilitatea dacă noi înșine nu suntem posibili într-o direcție mai bună, în a avea grijă de noi mai bine? Și categoric nu în sensul de bine egoist, de cum să facem să ne fie nouă mai bine, în detrimentul celor din jur. Ahh, iată, o rețea, acea rețea de relații umane, de rudenie, prieteni, iubiți, care toate funcționează pe aceeași strategie de *cost efficiency* pe care o folosești și când mergi în vacanță: să ai cât mai multe lucruri și momente plăcute, pentru tine, intense și de scurtă durată, de fapt, nereale, pe care ți le ordonezi într-o listă. Trebuie să fac asta și asta ca să-mi fie mie bine. Adevărat, atâta vreme cât gândești în termeni de producție-antiproducție.

Știi ce e cel mai revoluționar lucru pe care-l poți face pentru tine și cei din jurul tău? Să-ți spui "hoo!" și să încerci, cu adevărat, ca în alea 10 minute sau 3 ore în care ai putea fi deloc productiv, chiar să ieși din logica productivității (sau a „anti-”) și să lași toate ideile și gândurile (bune sau rele, dar ce-i și cu dihotomia asta naturalizată în noi de mici, nu?) să-și continue traseul început cine știe acum câți ani și oprit de acea stare de ne folosință, căutând automat ceva de făcut, o muncă drept act eliberator față de o stare naturală a ta.

Căci, la urma urmei, cu toții suntem niște plante cu emoții complexe, nu niște roboți capabili de producție constantă. **Uneori nu trebuie să fii folositor/-oare nimănui, nici măcar ție, și e OK să fii așa.** Căci chiar și atunci când crezi că nu te gândești la nimic, câteva dintre roțițele din creierul tău încep să pornească. Și odată pornite, e adevărat, va funcționa întreg *roller coaster*-ul și vei trece prin *n* stări de bine și de rău și-ți vei spune că vrei să oprești asta, că nu mai suporti, încercând fel și fel de forme de anestezie, cea mai cunoscută dintre ele fiind – da, e ușoară asta – munca.

Cum poți concepe realitatea exterioară dacă tu nu-ți poți concepe realitatea interioară, acel amalgam atemporal de stări, trăiri, fericiri, pierderi, tristețuri etc? Clar că vei concepe realitatea externă în opoziție cu cea interioară: vei căuta să vezi numai ceea ce nu doare, nu rănește și oferă numai plăcere, plăcere ce ascunde acel copil din tine care nu a reușit niciodată să crească prea mare. Estetizarea realității și fuga de concretul neplăcut este o practică care, și ea, face parte din logica productivității: cu cât vezi numai ceea ce îți convine și place, cu atât poți fi mai productiv. Desigur, opoziția mai sus prezentată creează și condiția minunată pentru o disonanță cognitivă de cinci stele.

Și știu că e groaznic când încep roțițele alea să se miște, mai ales când stările de rău se preling și în timpul orelor de productivitate, stări care vor scădea profitul cuiva, și posibil îți vor face ție probleme la locul de muncă. "Trebuie să fac să-mi treacă", îți zici, "aș putea să-mi pierd locul de muncă", și ai dreptate când spui asta. Și în tot timpul asta poate mai și pierzi câțiva oameni pe care-i considerai "prieteni" (dar nu oare au dispărut ei de frică de a nu se "molipsi" de stările tale de schimbare, că de fapt le este frică să ajungă și ei acolo, la a vedea ce e de acceptat și de rezolvat în sinea lor?).

Ei, îți mai place productivitatea când tu nu mai faci parte din ea? Iar logica profitului *kicks in* și începi să vezi cum de fapt ieși pe minus, azi pierzi asta, mâine ailaltă treabă și tot așa, și se activează minunata stare și frică de abandon – care clar are legătură cu fel și fel de momente din trecutul tău neacceptat -, iar asta nu face decât să dovedească că nu te știa așa de bine în afaceri: nicio afacere nu are profit în primele câteva luni, de-aia când începi ceva, îți asumi un risc, riscul de a pierde o vreme,

spre a câștiga ulterior. La naiba, atâta am vorbit de logica asta a productivității și mi s-a reactivat și mie și scriu ca atare.

În fine.

"A face", sau, și mai rău "trebuie să fac", ca patologie a (auto-)exploatării. Da, este exploator și e răspândită în fiecare moment al vieții noastre. Iar patologia asta nu face decât să ne alieneze de posibilitatea de a reuși, în timp și spațiu, de a accepta anumite lucruri despre noi, posibilitatea de a crea o liniște mai mare în capul nostru, de a *overthink less* și de a acționa mai mult, asumându-ne și eventualitatea de a greși. A greși e normal, cu toții suntem datori cu multe greșeli vieții și trebuie să acceptăm asta. Perfecți nu vom fi niciodată, nici să nu-ți treacă asta prin cap pentru o secundă. Dar putem fi ceva mai bine.

Drept concluzie, pot spune doar că hiper-planificarea vieții proprii și a celor din jur nu creează decât frustrare, monotonie, planuri care nu se concretizează niciodată (alte frustrări, ei?), vise imposibile și iraționale, greșeli mici care se simt mari și grele și câte altele. Lipsa planificării, acolo unde este posibilă (sau când este posibilă) creează contextul oportun pentru rezolvarea problemelor lăuntrice, pentru acțiuni și activități spontane, realiste, care vor putea fi duse până la capăt. Pe scurt, lipsa planificării creează contextul oportun micilor revoluții individuale, care, în timp și spațiu, pot deveni colective.

Așa că, oameni de pretutindeni, relaxați-vă (atunci când este cu putință, fără a uita că există un număr insuportabil de mare de oameni care nu au această posibilitate)!

Biblioteca Anarhistă

C. Ganait
„A face” ca patologie (auto-)exploativă
2018

Preluat la 13.01.2023 de la <https://pagini-libere.ro/>

ro.theanarchistlibrary.org